UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Rerum diuisione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

LEX XLV.

a Onera. a Ista lex facit pro monachos onera transeunt ad monasterium, vt no. in authentica ingressi. C. de sacrosanct. ecclesijs. in authentica, cassa. C. de episco. & cle.

ADDITIO.

POMA. ¶ Onera. Vide Fel. in c. in presentia. de probat.

De rerum diuisione & qualitate. Rub. viii.

LEX I.

Summa. Lex ista ordinate procedit qd quedam sunt diuini iuris, quedam humani, quedam sunt res publice, quedam priuate, quedam sunt corporales, & quedam incorporales. Et signa glo. que incipit scilicet priuati, que ponit res, que in nullius bonis sunt,

LEX II.

Quedam. Hic ponitur quarta diuisio, quoniam quedam sunt communia vniuersitas, quedam sunt singulorum, & hic tex. per exempla oes ponit. & no. gl. in l. proxi. & seq. q incipit gemme, & signa eam, que ponit differentias inter publicum & commune. ¶ Queritur, quid si vn vult retia siccare, & alius incidere arborem quis preferatur? Dic vt gl. que incipit, id est, flumine arborem: & ibi est bona ratio quam gl. assignat.

LEX VI.

1 ¶ Testis de collegio vel vniuersitate, quãdo possit esse testis in causa collegij vel vniuersitatis.

2 Poetarum authoritas potest in causis allegari.

a In cãcũ. §. Vniuersitatis. a No. tex. & gl. eius, & not. ibi, tangitur &c. Et sic not. signa gl. que incipit, an ergo testimonium possit ferre, &c. Et sic no. q ea que sunt vniuersitatis, nõ sunt singulorũ, vt ff. de in ius vocã. l. sed & si hac. §. qui manumittitur. ¶ Et inducitur iste tex. ad questionem, q vn de collegio potest esse testis in causa collegij. b Unde tenet gl. qd vnus ciuis potest esse

b testis pro ciuitate sua. ¶ Opp. Istud quod nullus potest esse testis in causa sua propria vt ff. de testi. l. null. & l. omnib. C. eo. sed causa vniuersitatis videt propria, qr quilibet de vniuersitate tenet eam defendere. & obedire, vt l. ij. §. de iust. & iur. & non est idone testis, cui potest imperari per illũ qui hz causam, vt ff. de testi. l. idonei. vbi est eadem glo. que est hic. Sed qlibet est subiectus collegio suo, & sibi per maiorem de collegio suo, pot

c imperari, ergo, &c. ¶ Quid dicendũ. c Secundum Bulielmus

d dicas, Quedam sunt, d que non possunt pbari nisi per illos de collegio, vt electiones que fiunt in secreto, in isto casu, ille q est de collegio, est idoneus testis, argumẽto. l. consensu. in medio. C. de repudijs. Quedã sunt que possunt pbari per alios quaz per illos de collegio, & tunc aut causa sup qua dz ferri testimonium, spectat ad collegium, vel ad vniuersitatem, principaliter quantum ad honorẽ & cõmodum collegij, & tũc vn de collegio potest esse in causa collegij, & vniuersitatis testis, qr dicitur causa omnium, non autem propria, vt hic. Aut nõ spectat principaliter ad honorẽ, & cõmodum collegij, & tunc vn de collegio non

e modũ singularũ personarũ e collegij, & tũc vnus de collegio nõ videt idoneus in causa collegij, vt ff. de testi. l. idonei. & l. null.

f C. eo. l. omnib. Et q dicant spectare ad cõmodũ vniuersitatis f vel collegij vel ad comodũ singulorz, vide notabiliter tex. i l. ciuitatib. in pn. ff. de le. j. ¶ Unde cõtrac. ab de donatione facta fratrib. minorib. pro fabrica ecclesie, quilibet de conuẽtu pot esse testis, si donatio reuocaretur in dubiũ. ¶ Sec. si donatio esset facta, ex qua singuli de conuentu perciperent cõmoduz, vt puta si esset facta vt quilibet de conuẽtu perciperet tunicã, tũc

* enim illi de conuentu, non essent idonei testes. * ¶ Et hoc not. & adde ad hanc gl. qd no. in authẽtica de mon. §. cogitandũ. vbi multe questiões fiũt an vnus monach possit esse testis. ¶ Itez signa gl. in §. facre. que opponit de l. Sabin. ff. cõmuni diuidundo. & dic vt no. p Dy. in ca. in re cõmuni. extra de reg. iur. lib. vi.

2 & not. qd in causis liceat allegare authoritates Poetarum. g

g licet gl. dicat, & bene, quod in hoc euit falsus testis, vt ibi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Vniuersitatis. facit iste text. an si vnus de vniuersitate est condemnatus possit fieri executio in bonis vniuersitatis? vide Bal. in l. etiam. C. de execu. rei iudi. P. PAV. P. ¶ Vide Fely. in c. eam te. & in versi. aliquid singulare. de rescr. Ideo, iuramunitas concessa hominibus alicuius loci, non trahitur ad angulos. vide Deci. in consi. lvi.

b ALEX. ¶ In causa collegij. Et faciũt in terminis no. p Bal. in l. sed & si hac. §. qui manumittit. ff. de in ius vo. per Cy. & Bal. in l. parẽtes. C. de testib. Adde an testis de vniuersitate possit esse testis, in causa vniuersitatis. Bal. cõsi. cccxxxix. & ccclij. & ccclxxx secundo lib.

c P. PAV. P. ¶ Quid dicendum? vide circa istam materiam, an in causa vniuersitatis, & cõmunitatis, possit vnus de populo, esse testis. Corsi. in cõsil. lxix. incip. in dubiũ vertitur. & ibi nõ ponit quid si testis dicat ad se pertinere commodum ex victoria illi causae cũ re vera non spectet, an repellat? vide etiã in fi. dicit q in casu in quo admittitur, nõ est tamẽ omni exceptione maior, nõ tamen signant q in casibus in quibus illi de vniuersitate repelluntur, domestici tamen ipsorum in vniuersitate admittẽtur, si sunt alias bone vocis & fame. vide Ro. in cõsi. vii. Item de materia vide late Fely. in c. super. extra de test. vide Jas. in l. fz & si hac. §. patronum. ei ij. in vj. no. vsqz ad fi. ff. de in ius voc.

d ALEX. ¶ Quedã sunt. Et adde gl. no. in c. veniens. lo. ij. de test. cũ ibi no. q canonicus cõpellit testificari cõtra ecclesiam super contractu inito cum capitulo, non tamen ex hoc perdit beneficium. secus in procuratore, vel aduocato, qr perdit beneficiuz, extra de postu. c. fi.

e ALEX. ¶ Commodum singularum personarum. Adde que no Bar. in l. sed & si hac §. qui manumittit. & ibi dixi. ff. de in ius vo & no. Ang. i l. omnibus. C. de testi. & si per alios quam p illos de veritate pbari non potest, admittunt illi de collegio simpliciter: de quo i c. & si Christus. in fi. de iureiur. Circa hãc legẽ no. vnũ q singulariter dicebat Bar. i l. pot. de autho. tuto. q procurator constitutus a capitulo cũ authoritate superiorum, & syndicus constitutus a populo cũ authoritate Potestatis, non erit sufficiens ad agendũ in causis motis inter prelatum, & capitulum, & inter populum & Potestatem.

f POMA. ¶ Vniuersitatis. vide Fely. i c. eã te. de rescrip. Ale. consi. j. vol. iij. & consi. cxxvij. eo. volu. Pau. cõsi. viij. vo. j. Rom. consil. vij. Felyn. in c. cum accessissent de consti. & in c. ij. loco. de probation. & in c. in super. de test. Bar. consi. lvj. volum. j. & cõsi. li. in ij. volu.

* CLAV. ¶ Idonei testes. Vide i hac materia omnino Ale. cõsil. lxv. vo. ii. & eundem consi. cxxxvj. eod. volu. vbi ponit, an dicitur tãgere singulos, si agatur contra prerendentẽ se exemptũ & vide infinita per Fely. in c. eam te. de rescrip.

g ALEX. ¶ Authoritates Poetarũ. Adde q Authoritates diuine, possunt alleg. in causis decidendis, tanquam leges. glo. in authen. vt iud. sine quoquo suff. ff. j. ver. & omnino. Bal. in auth. ad hec. C. de vsu. plene per Bar. in l. j. ff. si cer. pet.

LEX VIII.

1 ¶ Offendi qui dubitat ab inimicis potest petere signum a iudice. Item custodes.

2 Custodiam qui petit a iudice ne offendatur ab inimicis, debet illam habere suis expensis.

3 Debitor captus ob debitum, ali debet suis expensis.

1 a Suncium. Bul. alle. hanc l. qd si aliqs dubitat offendi a ab inimicis suis, potest a iudice impetrare, vt sibi concedatur aliqd signum, per qd appareat de voluntate iudicis, licet nemo debeat signum apponere, vt in auth. de manda. princi. §.

2 titulos. & l. ii. C. vt nemo pri. ¶ Itẽ si dubitat + aliquis offendi, potest petere custodes a iudice, vel familiares, qui eum custodiant, arg. l. fin. in princ. C. de erog. mili. anno. lib. xii. Sed cuius expensis? glo. est ibi, que non est alibi, & not. vt dicam in l. illicitas. §. ij. ff. de offic. presi. Et dicit illa glo. q suis expensis. Et si

3 + in debitore capto b propter debitum, quod suis expensis de-

b bitor debeat ali, non iudicis quod tene menti.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Dubitat offendi. Adde l. denuntiam. & ibi p Bar. C. de his q ad eccl. conf. & i l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. presi. bñ facit gl. no. in vers. tr ãsitu. instit. de libertinis. §. seruiuero. & qd no. Bar. in l. ait pto. §. si debitorẽ. ff. quem in frau. cre.

b ALEX. ¶ Debitore capto. Adde q si debitor non habat unde se alat, dz ali expensis creditorum, alias si creditor eũ nõ alat, iudex pot eũ relaxare, secundum glo. no. & menti tenendã i l. fi. in verb. agnoscere. C. de erog. mil. an. Et de ista materia vide p

c No. insti. de acc. §. fi. in fi. & Bar. in l. illicitas. §. ij. in vers. potest tamen dici q ex ea causa. ff. de offi. presi.

LEX. IX.

Sacra. No. muros municipales nõ licere reficere sine authoritate iudicis vel principis. Sed nunquid licet facere de nouo? Videtur q sic. l. ex hoc iure. §. de iustitia & iure. & ibi dicitur.

LEX XI.

1 ¶ Statutum q qui voluerit aliquam corrumpere, puniatur capite, intelligitur de eo qui corrupit.

2 Muros ciuitatis Rome violantis, pena est capitalis, in alijs

est arbitraria.

3 Delinquens vnus ex dominis, an puniatur ab altero.

a **SI quis violauerit.** [a] Mo. tex. q nõ licet trãscẽdere muros. Opp. dicitur hic, q voluit. Cõtra sola voluntas nõ punit, vt j. de pen. l. cogitationis. Sol. hic peruenit ad actũ, ꝛ ideo punitur. De hoc plene per glo. ꝛ Doc. in l. si quis nõ dicã rapere. C. de episc. ꝛ cler. Sol. glo. alio modo,

b q hic dicitur transcendere voluit, id est, volũtarie trãscẽdit. b

1 quod no. ꝛ valet ad statuta que dicunt quod + si q̃s voluerit aliquam corrũpere, puniat capite: modo quidaꝫ est accusatus q voluit corrumpere aliquam, an puniat si eam non corrupit, ſz voluerit corrũpere? Et videtur q sic, per formam statuti. In

c contrarium est veritas * q intelligit statutum, voluit corrum

✱ pere, id est, voluntarie corrupit [b] qd est no. Opp. quod non de

d buit hic Remus occidi, cum esset magnus, ꝛ nobilis, vt l. Pedius. j. de incen. rui. nauf. Sol. Hic erat tarata penal quẗlibet transcendentez muros, vel hic pretextu nobilitatis fuit mor' ad delinquẽdũ, ideo sic puniri debeat. arg. C. de con. ꝛ pcu. do. Ang. l. j. lib. xij. ꝛ de dignitatibus. l. quoties. lib. xij. Vel dicẽduꝫ est qd tempore punitionis istius, nõ erant iste leges, q̃ habuimus eas post legem. xij. tab. que fuerunt post mortẽ Romuli, ꝛ reges expulsos, vt ẅ. de orig. iur. l. ij. §. exactis. Et sic põt respõ-

2 deri ad omnia precedẽtia. Iuxta hoc quero, + qua pena puni-

e tur [c] qui muros violauerit? Dicunt quidã quod si violent muri ciuitatis Romane, est pena capitalis, vt hic: in alijs est, pena iudicis arbitrio, vt j. ne quid in loco sacro. l. ij. ꝛ de penis. l. san-

f ctio. ¶ Vltimo colligitur [d] per legẽ istam ar. ad questionẽ. Po-

3 ne + q duo sunt dñi vnius ciuitatis vel castri, quibus cõpetit iurisdictio, vnus ex eis cõmittit delictũ alter vult euꝫ punire, queritur an possit? ꝛ ar. huius l. videtur q possit. Itẗ quilibet ipsorum habet iurisdictionem insoliduꝫ, ergo, ꝛc. vt j. de offi. cõsu. l. j. ꝛ j. ad munic. l. quid ergo. ꝛ l. magistratus. ¶ Itẗ q̃ ꝑses punit sibi equalem, vt C. ne lice. potẗ. l. j. in fi. Ecõtra q non: q̃

g par in parem non hꝫ imperium. l. naꝫ magistratus. j. de arbi. [e] Preterea cum duo pares sunt cõtendẗes ad inuicem recurritur ad Principẽ. vt j. de re iud. l. duo. ꝛ l. in offerẗdis. C. de ap. Sol. q non possit per iura allegata proxime: ꝛ hoc tenet Bui. de Cu. Non obst. hec lex, q̃ hic Romulus obtinuit in sorte, vt in gl. dicit. Itẗ non obst. qd preses punit parẽ, scilicet clarissimum, q̃ non erat par in administratione, sed in dignitate. vt in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. §. quod autem. Item q̃ quãuis haberet parem dignitatem, tamen q̃ erat, in presentia ꝑsidis, debebat illi obedire. C. de pala. sacra. larg. l. omnino, li. xij. *

✱

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si quis violauerit. Quid autẗ in transcendente valuas vel foueã, vide tex. i l. desertorẽ. §. nec nõ. ff. de re mili-

b ALEX. ¶ Transcendit. Sed quando cognoscitur, ꝛ quando ꝛ q̃ uẗ velle, ꝛ nolle, vide Bald. in l. si predium. C. de edi. actio.

c POMA. ¶ In contrarium. Adde q de hoc est gl. in l. q si ad initio. j. si cer. pe. quã allegat Frã. Cre. sin. xlix. ꝛ idẗ voluit Bal. ꝛ Imo. in l. si q̃s Sempronũ. ꝛ de here. insti. adde melioꝛẗ tex. in l. j. versi. an si voluerit. ff. de lega. ij. quẗ ad hoc ibi ponderat Paul. adde tex. in l. j. in prin. C. de codicil. ꝛ ibi per Moder. i l. si constiterit. C. si. reg. ꝛ per Aleg. l. j. j. de leg. ij. ꝛ l. iij. ꝛ ibi gl. ij. si is qui j. de re mili Bar. in l. j. §. diuus. j. ad l. coꝛ. Cepo. i l. si furtiui, C. de ser. fug. Bar. cõsi. xxj. ꝛ cõsil. xxxlij. ij. vo.

✱ CLAV. ¶ Est veritas. Quod est no. Ad idem tex. iuncta gl. in verb. purgare. de foꝛ. compe. ꝛ in l. si constiterit. de foꝛ. compet. Alias exponitur, id est, facere debuit, vt i l. iij. §. j. j. de adi. leg. alias fecerit, id est, facere voluit, vt in l. stipulat' sum Damã. j. de verb. oblig. ꝛ in l. ij. in prin. iuncta glos. in verb. contradicat. j. solut. matr. ꝛ vide melius huiusmodi expositiones per Bartolum in l. qui iurisdictioni preest. in ij. lectu. j. de iurisd. om. iud. ꝛ in consi. xxij. vol. ij. vide tex. cum gl. in l. j. j. de vulg. ꝛ pup. ꝛ i c. diaconis. xxvij. distin.

d P. PAV. P. ¶ Corrumpit. id est, voluntatem corrupit. vide Jas. in l. si. de codic. C.

e ALEX. ¶ Pena puniatur. Et no. q fodiens iuxta murũ castri vt muri cadant puniẗ hac pena fm Bal. i l. pgit. C. de sepul. vio.

f P. PAV. P. ¶ Vltimo collegitur. Vide Fely. in c. prudentiam. de offi. de leg. in prin. Dec. ibi, vbi ponit, quid si sit diuisa administratio. Iurisconsul. versi.

g ALEX. ¶ Vnius ciuitatis. Adde Bar. in l. iter tutorem. j. de admi. tut. vide Bal. in l. cetera. §. si duob'. de leg. j. Ang. in l. est receptũ. j. de iur. om. iud. ꝛ ibi per Pau. de cast.

h POMA. ¶ De arbi. Limita singulariter per Bal. in c. j. ad fi. in quibus cau. debeat vasal. iura.

✱ CLAV. ¶ Lib. xij. Adde quod de hac questione not. Bar. l. ij. in fi. j. de iurisd. om. iud.

De senatoribus. Tit. IX.

1 ¶ Senatus equiparatur imperatoꝛi, ꝛ quandoque concedit aquam duci ex flumine, ꝛ ab eius sententia non appellatur.

2 Senatus dicitur ab assentiendo.

¶ Super Rub. de senatoribus opp. q hoc nõ videtur verũ, q̃ prefectus prozio est maioꝛ ꝛ dignioꝛ. Certe est verũ, q ꝑfectus est maioꝛ q̃ vn' de senatoribus, licet tot' oꝛdo senatoꝛũ q erant centũ numero. l. fi. C. de pe. here. erat maioꝛ, q̃ prefect'.

1 ¶ Preterea quãdoq; + senatus in aliquib' equiparat Imperatoꝛi. nã põt restituere a sententia. j. de postulan. l. j. §. de qua autẗ. ¶ Item potest cõcedere aquam duci ex flumine, vt l. quominus. j. de flumi. ¶ Item fert sententiã sine metu appellatiõis v. l. j. §. j. a quibus appella. non lice, vel dicendum est, qd maxie incipit a senatoꝛe no vt maioꝛibus, sed tanquã ab illis, de quorũ corpoꝛe Imperatoꝛ eligebat, q̃ sunt pars corpoꝛis ei', vt l. quisquis. C. ad legẽ Iuliã maie. Vel tanq̃ ab illis de quoꝛũ numero summi magistrat' eligebant, sicut de numero decurionũ tanquã magistratus municipij. vt j. de mune. ꝛ hono. l. honores. §. de his honoribus. ¶ † Potest hic queri, vnde ꝛ Senatus? Dicit Hugo. quod põt dici ab assentiẽdo, nã Senatoꝛes

2 facultates dabãt agendi. Nam sine licẽtia eoꝛũ, nulli magistratui licebat aliquid facere. Dicendũ est etiam q Senatus dicit ille locus in quo conueniunt ipsi Senatoꝛes. Senatoꝛ aũt dicitur secundum eum qui habet dignitatem Senatus.

LEX PRIMA.

1 ¶ Dignitas maioꝛ est in masculo, quam in femina.

2 Dignitas descendit, ꝛ non ascendit regulariter.

3 Persona loquentis in generali sermone nõ intelligitur.

4 Promittens commodare domũ contra quãcunque personã, non intelligitur promisisse contra seipsum.

CONsulari. Vir in dignitate positus, preferetur in dignitate vxori. ꝛ dignitas nõ trãsit ꝛ inferioꝛib', ad superioꝛes. h. d. ¶ Mo. + q i masculo est maioꝛ dignitas quã in femina. ¶ † Mo. etiã qd dignitas nõ ascẽ-

1 dit, ſz descẽdit. Op. ad hoc qd dicitur hic, qd ad

2 maioꝛes nõ trãsit, ſz in l. in sacris. in prin. de ꝑi. sacro. scrin. ꝛ l. fi. in pn. C. de meta. lib. xj. Solu. Vel ꝛũ est, qd ad inferioꝛes descẽdit, nõ ad superioꝛes. Fallit in dignitatib', de qb' fit mẽtio in Jtio. vt ibi no. ¶ Opp. dicit hic, q̃ nunquã fuit auditũ, imo fuit auditũ, vt hic, a Saturnino, ꝛ sic est ſz seipsum. Bui' tuno

3 re dicit glo. preter q̃ a Saturnino. ꝛ sic no, q in + generali sermone non cõtineẗ persona loquentis. Ad hoc oppo. de l. Paulus. in fi. j. de pigno. Bl. non soluit. Tu dic vt no. C. de solu. l. in quisitio. Vel dic secundu Jac. But. regula est q̃ psona loquẗ-

a que sunt + arg. ad q. promisi + cõmodare tibi domum meam, con-

4 tra quãcunq; personã, postea altercoꝛ tecum, an tenear cõmodare contra meipsum? Respõdeo q nõ per hanc l. ꝛ l. inq̃sitio. Dic vt ibi per Cyn. q nõ contineẗ persona loquentis in gẽrali sermone qd est verũ secũdũ Pet. si hoc est titulo lucratiuo, secus si ratione preãbuli cõtractus, q̃ tunc verba intelligerent secundum verba cõtractus, per l. inter stipulantem. in princi. j. de verb. ob. ꝛ l. vendicantem j. de euict. ꝛ hoc modo inducitur, ꝛ facit multum ad alias questiones quas tu ipse potes ponere.

ADDITIO.

a AND. BAR. Que sunt. Adde tex. i l. petitiones. de aduo. diuer. iudi. Bal. in c. j. de no. foꝛ. fidel. ¶ POMA. Vide Aleg. in l. frater. ff. de condi. inde. vbi etiam ponit, an teneatur commodare ſz patrem ꝛ filiũ, ꝛ similes, ꝛ an cõtra patri, ꝛ principem, ꝛ aliqd per eum. consi. cxliij. in ij. volu.

LEX SECVNDA.

1 ¶ Infamis quando possit esse testis.

Et an remot' ob crimẽ ab officio, possit hẗ aliud officiũ. nu. 2.

a **VAsius.** [a] Remotus a senatu tãquã infamis nõ potest esse iudex, nec testimoniũ perhibere. h. d. hec lex, quam nor. q̃ optima est. Itẗ

1 not. quod infamis non potest esse testis, vt, hic fm gl. + Oppo. nã hereticꝰ sunt infames vt l. j. in fi. C. de sum. tri. ꝛ fide catholi. ꝛ tamen possunt ferre testimonium, vt C. de here. l. quoniam. ergo infamis potest esse testis. Contrariũ eius dicit hic. Quid dicẗdũ? Glos. non hic, ſz in illo contrario dat plures solu. ꝛ dicit inter alia, q̃ infamis de facto nõ repellitur a testimonio. Et ita intelligit illa lex, sed infamis infamia iuris repellitur. vt l. iij. §. lege Julia. j. de testi. Tamẽ hec gl. no. cõtrariũ q̃ testis infamis, etiam de facto nõ ferat testimoniũ. Tu dic, q̃

b aut est infamat' [b] infamia iuris. aut infamia facti. ꝛ differẗcias harũ notat Dy. i c. ifamib' extra de re. iu. li. vj. si infamia iuris nõ ꝓ esse testis. l. iij. §. lege Julia. j. de testi. Si ꝗo est infama-